

MONITORUL CULTURAL

Lunar arădean de informație culturală

Aprilie 2018

CENTRUL CULTURAL
JUDEȚEAN ARAD

CONSILIUL
JUDEȚEAN
ARAD

Înapoi la lectură

S-a citit mult în perioada comunistă. Era coadă la librării când apărea o carte bună iar tirajele atingeau cifre pe care editorii de azi nici nu le visează. Lectura era o formă de evadare din sistem, printre puținele libertăți pe care ni le puteam permite...

După '90, situația s-a schimbat radical. La început a fost un bum editorial, piața fiind invadată de literatura care a fost interzisă. Sex, pornografie, parapsihologie, dar și traduceri sau reeditări a unor autori importanți ale căror cărți au fost cenzurate și vândute de securitate. Apoi, cartea a început să aibă tot mai mulți concurenți. La început televiziunile și presa, în special cea de scandal și cea pornografică, apoi internetul cu toate produsele sale. Accesul la informație a devenit din ce în ce mai facil, la fel tentațiile de a petrece timpul liber pe calculator sau device-uri.

Astfel s-a ajuns ca tirajele cărților tipărite să fie aproape simbolice, ducând la un blocaj al pieței și la o îngreunare a circulației aparițiilor noi. Nici legislația actuală nu este prietenoasă cu domeniul editorial, o lege a cărții așa cum există în toate țările Uniunii Europene, lăsându-se mult așteptată.

Cititorii, cei care au mai rămas, sunt lăsați de izbeliște în fața avalanșei de titluri noi din librării. Lipsa unor cataloage cu recenzii scurte și recomandări avizate, precum și a librarilor cu vocație fac din alegerea unei astfel de cărți, o adevărată loterie.

Am ajuns pe ultimul loc în Uniunea Europeană și în ce privește vânzarea de carte. Dacă ne comparăm doar cu Ungaria, statistica este umiltoare. La o populație mult mai mică, vânzarea de carte este dublă față de România.

Lipsa unor proiecte și programe naționale de formare a cititorului de la o vârstă mică, așa cum există în celelalte țări europene, este una din cauzele principale ale scăderii interesului pentru lectură. În absența acestora, inițiativele la nivel local sau județean sunt singurele speranțe.

Consiliul Județean Arad, prin Centrul Cultural Județean Arad, a lansat în acest an, în premieră, două astfel de proiecte: **reUNIRE** și **Arad LiterArt**, destinate formării de cititori și activităților de scriere creativă, cu tinerii talentați din școlile arădene. Despre importanța și oportunitatea acestora vom mai scrie cu siguranță în preajma implementării lor.

Ioan Matiuț

Acest număr este ilustrat cu lucrările artistului plastic

Isabella Madarasz

Isabella Madarasz, *Same pattern*

Sunt Isabella Madarasz, am 19 ani și sunt proaspăt absolventă a Colegiului de Arte „Sabin Drăgoi”, Arad, secția Grafică. De-a lungul timpului am desfășurat mai multe activități artistice, câștigând diverse premii la concursurile naționale și internaționale de artă. Doresc să îmi continui studiile în domeniul artelor vizuale, Grafică.

Lunar arădean de informație culturală

Supliment al revistei de cultură „ARCA”
Anul XII, nr. 2 (90) – aprilie 2018

Redactor-șef: Ioan Matiuț

Colaborează: Rodica Colta, Adelina Stoenescu, Adriana Sasu,
Sorin Sabău, Viorel Nistor, Corina Huțan,
Eugen Rogojan, Lucia Bibarț.

Prezentare artistică: Laurian Popa

Design: Ghizela Șerban

Corectură: Adriana Sasu

DTP: Filip Cenade

Tipar: Tipografia TRINOM Arad

Editor: Centrul Cultural Județean Arad
www.ccja.ro

Responsabilitatea pentru conținutul textelor revine autorilor.
Redacția nu își asumă responsabilitatea pentru modificările
survenite în programul instituțiilor.

ISSN 2559 - 1126
ISSN-L 2559 - 1126

Dan Puric revine la Arad, în cadrul evenimentului „Personalități arădene”, organizat de Consiliul Județean Arad prin Centrul Cultural Județean Arad. Conferința „Jertfa Unirii Noastre”, dedicată Centenarului Marii Uniri, va avea loc în data de 16 aprilie, de la ora 19.00, în sala mare a Teatrului Clasic „Ioan Slavici”. Intrarea este liberă.

„Un popor care este veșnic lovit crunt de istorie dar care nădărnicește nu a închinat în fața ei ci numai în fața Marelui său Vis, este un popor nobil și, de aceea, Marea Unire este cununa biruinței peste veacuri a acestui Vis suprem, așezată de Dumnezeu pe fruntea de Martir a neamului Românesc”, mărturisește Dan Puric.

Dan Puric

S-a născut la data de 12 februarie 1959. Este un actor și regizor român care a jucat atât în teatru, cât și în film. „Rapsodul bucuriei” și „ortodoxul îmbisericit mărturisitor”, cum e numit Dan Puric în prefața unei cărți al cărei autor este, s-a născut la Buzău, dar a copilărit la Nehoiu.

A plecat din Nehoiu la București, unde a urmat cursurile liceului „Nicolae Tonitza”. Avea talent la desen, dar el voia să facă teatru. A dat prima oară la Academia de Teatru și Film și a picat. Avea 18 ani și s-a angajat ipsosar pe un șantier din București.

După un an, a mai încercat o dată la Teatru. De această dată, eșecul l-a trimis în armată, unde și-a petrecut 18 luni din viață. Întors din militarie, a reușit să intre la Teatru, la clasa lui Dem Rădulescu. În 1985 și-a luat licență și a fost repartizat la Teatrul Mihai Eminescu din Botoșani, unde a rămas pînă în 1988, cînd s-a mutat în București, la Teatrul Național I. L. Caragiale.

De-a lungul timpului, a interpretat roluri principale în piese de Aristofan, Shakespeare, Goldoni, Chase, Harwood, Marivaux, Gogol, Caragiale, Eminescu, Blaga și alții. Totodată, a regizat filme și secvențe publicitare pentru televiziune în Lausanne - Elveția, atracția sa către pantomimă concretizîndu-se în spectacole prezentate în regie proprie pe scenele teatrelor din Botoșani și București, dar și la Centrul Cultural European, fiind aplaudat deopotrivă la Viena, Novi Sad, Veneția, Budapesta, New York, Chicago, Toronto, Montreal. De asemenea, a interpretat rolul principal într-un film, co-producție româno sârbă, în regia Mariei Marek. În arta lui Dan Puric găsim o estetică profund originală, un fel de sculptură în mișcare armonioasă, ceva greu de exprimat în cuvinte, care te lasă impresionat și fermecat.

„Artistul are în el o forță ce contaminează și care ne obligă să descoperim esența însăși a spiritului și a artei, exprimată prin gest. Dan Puric a promovat în calitatea sa de regizor un spectacol de teatru total, o sinteză a artelor dansului, costumului și mimicii, care amintește experimentele din perioada interbelică a marelui regizor francez Jean-Louis Barrault și teoria supramarionetei” – spun criticii.

În 2008 a publicat cartea „Cine suntem, sau despre taina identității personale și comunitare trăită și exprimată în și prin persoana autorului”, în care vorbește despre apropierea sa de creștinism și despre pierderea identității neamului românesc, iar în 2009 a lansat „Omul Frumos”. Din 2001 este societar al Teatrului Național București, activitatea sa fiind încununată cu Premiul I la Festivalul de Film - Costinești (1987), Premiul special la Festivalul Pantomimei - St. Croix, Premiul pe 1996 la Chicago Artists Internațional Program, Premiul „Constantin Tănase” la Festivalul Umorului, Premiul UNITER conferit de Asociația Internațională a Criticilor de Teatru (1999), Premiul „pentru performanță în teatrul non-verbal”, Marele Premiu al Fundației Anastasia (2002), și altele. Din decembrie 2004 este societar de onoare al Teatrului Național. În 2000 i s-a conferit Ordinul Steaua României în grad de Cavaler.

Corina Huțan

MONITORUL
cultural

Isabella Madarasz, Olareacel lupul vegetarian din cartea Luna

Credințe și superstiții la români

Vechea gândire mitico-magică a societății tradiționale românești a fost construită pe credințe arhaice, care motivau atât prescripțiile (practicile magico-rituale ce se cereau săvârșite) cât și interdicțiile (riturile negative, tabuurile) impuse în toate contextele vieții. Practic, în lumea satului, chiar și cele mai mărunte sau mai banale gesturi se făceau conform unor credințe, respectate cu sfințenie. Componenta magică a credințelor impunea adeseori anumite practici, săvârșite, după caz, de persoane inițiate sau de femeile din casă, mai ales de bătrâne cunoscătoare, dar la fel de bine, fiecare știa să preîntâmpine prin anumite gesturi lucrurile nedorite sau să se ferească de producătorii de rău.

Multe din aceste credințe s-au transmis până azi, adeseori fără explicații, totul fiind pus pe seama tradițiilor, ori s-au transformat în superstiții, în care accentul cade pe teama de ce s-ar putea întâmpla, dacă nu s-ar respecta o anumită credință.

Indiferent însă de ceea ce le motivează, cert este că inventarul de credințe și/sau superstiții este încă bine fixat în memoria colectivă românească, funcționând ca reguli, de care, pentru orice eventualitate, pentru a nu strica existența oamenilor și a lumii, trebuie să se țină seama.

În timp, numeroși autori (folcloriști, mitologi etc.) au alcătuit cuprinderi de credințe și superstiții românești, lucrarea de referință rămânând însă până azi cartea lui Ciușanu¹.

¹ Gh. F.Ciușanu, *Superstițiile poporului roman în asemănare cu ale altor popoare vechi și noauă*, Editura SAECULUM.I.O, București, 2001

Ciușanu considera superstiția o moștenire a culturilor primitive, un amestec de animism, fetișism și naturism.

Organizată tematic în 48 de capitole, cartea reprezintă o lucrare de sinteză asupra credințelor, ca elemente ale mitologiei românești. În plus, la fel ca și englezul Frazer, Ciușanu, prin trimiterile pe care le face la alte popoare ale lumii, realizează un studiu comparat, semnalând divergențele și convergențele dintre noi și ceilalți.

Încercând peste decenii să stabilească diferența dintre credințe și superstiții, Irina Nicolau scria în anul 2000: „O credință și o superstiție pot să nu se deosebească de fapt prin nimic, ceea ce contează este poziția celui ce operează distincția”².

În perioada interbelică superstiția era definită ca „eres, credință deșartă”³, azi DEX-ul consideră superstițiile drept prejudecăți.

La o analiză a corpusului de credințe adunat de cercetători, constatăm că o parte a din cele active la începutul secolului trecut au dispărut, în parte datorită dispariției rosturilor care le motivau și a modernității, care a schimbat, încet, încet, viziunea societăților tradiționale, despre lume. Totuși au rămas destule, constituind, am putea zice, acel fond de credințe necesar, pentru cei obișnuiți să-și ghideze viața după ele.

Credințele și superstițiile pot fi grupate fie tematic, din perspectivă mitologică (Pământul, Cerul, etc.) după modelul lui Ciușanu, fie în funcție de contextele în care se manifestă.

În cel de al doilea caz, ele sunt în legătură directă cu principalele momente ale vieții omului (nașterea, căsătoria și moartea) sau cu calendarul popular, cu viața cotidiană, marcată de repere importante precum casa, munca, relația cu oamenii, cu animalele, cu plantele etc. În sfârșit credințe/ superstiții apar și în legătură cu omul ca individ, care în societatea țărănească trebuia să fie frumos, sănătos, fără defecte fizice. Ori, dorința de a intra în acest prototip a obligat la respectarea altor credințe.

Din altă perspectivă, antropologii vorbesc despre credințe colective, de care ține seama toată lumea, credințe facultative și credințe individuale.

Pornind de la aceste premise generale, ne-am propus să prezentăm în acest an o parte din credințele și superstițiile, care au funcționat și mai funcționează încă în județul Arad, atât în mediu rural cât și în cel urban.

În fond, indiferent unde trăiește, fiecare om știe azi ce lucruri îi aduc noroc sau ghinion.

Dr. Rodica Colta

² Irina Nicolau, Carmen Hulață, *Credințe și superstiții românești după Artur Gorovei și Gh.E.Ciușanu*, Editura Humanitas, București, 2000, p.8

³ I.Aurel Candrea, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească”*, p.1233

Satul risipit din Țara Zărandului (I)

În ce privește evoluția așezărilor din Munții Zărandului, avem de-a face aici cu două perioade istorice: una, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea, când satele s-au dezvoltat organic, în mod firesc într-o legătură strânsă cu mediul înconjurător, și perioada următoare așa-zisă a „modernismului” care se caracterizează printr-o intervenție brutală în sânul lumii rurale din zonă. Este vorba de sistematizarea satelor de către regimul habsburgic sau cum mai este numit acest proces: „tragerea la linie a satelor”.

Dar să vedem, pe rând, care sunt caracteristicile principale ale satelor risipite și răsfirate.. Trebuie spus din capul locului că multe

dintre astfel de sate au evoluat de-a lungul timpului și că există și forme asociate între tipurile mai sus menționate.

Satul risipit este specific zonelor înalte acolo unde peisajul accidentat și întinderea mare

a hotarului locuirii a făcut ca exploatarea spațiului agricol și pastoral să fie dificilă. După etnograful Valer Butură, acest tip de sat este mai nou, apariția sa având cauze economice și demografice. Terenurile agro-pastorale erau tot mai îndepărtate. În cele mai multe cazuri, ele erau obținute prin despăduriri. Depărtarea și accesul dificil în zonă, precum și existența lemnului, au făcut ca oamenii să-și construiască acolo adăposturi temporare. Economia acestor sate a avut un caracter mixt agro-pastoral. Procurarea cerealelor din alte regiuni era foarte dificilă datorită căilor de acces aproape inexistente și distanței mari (peste 100 km spre satele din câmpie), astfel că, pe lângă aceste adăposturi, au fost înființate în timp și culturi de cereale a căror recoltă, deși slabă, a contat mult în economia locuitorilor. În timp, grădinile au fost îngărdite, aici cultivându-se și alte plante și pomi fructiferi. Datorită sporului demografic construcțiile acestea au început să fie preferate de tineri care au întemeiat aici noi gospodării. Uneori gospodăriile erau izolate, altele erau mai multe, formând crânguri¹.

¹ Valer Butură, *Srăvechi mărturii de civilizație românească (Transilvania – studiu etnografic)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p.50-51

Erau căutate mai ales zonele cu expunere spre soare numite *față*, evitându-se cele fără expunere solară numite *dos*².

Practicând acest fel de economie agro-pastorală, gospodăriile se înălțau tot mai mult spre culmile înșorite. Ele erau primite drept moșterire de către tineret. Vatra satului nu era delimitată de restul hotarului, acoperind aproape întreg hotarul. Crângurile se aflau situate la distanțe mari unele de altele. Ele au apărut, în timp, prin împărțirea locului între moștenitorii primului proprietar, de aceea în cele mai multe din cazuri ele și poartă numele acestuia. În fiecare gospodărie, casa și construcțiile economice erau amplasate în mijlocul proprietății³.

Ar mai fi de adăugat faptul că, în trecut, lipsa drumurilor și a căilor de acces în această zonă i-a făcut pe locuitorii de aici să-și țină căruțele în satele de la poale dinspre Țara Zărandului⁴.

Acest tip de sate este întâlnit în Munții Zărandului doar în partea înaltă a lor (în actualul județ Hunedoara), exemple de astfel de așezări fiind Blăjeni, Stănița, Buceș, Dupăpiatră, Criș, Bulzeștii de Jos, Tomnatec etc.⁵

Sorin Sabău

Isabella Madarasz, *Decalare*

² Ion Conea, „Geografia satului românesc (Așezare, formă, structură)” în *Sociologie românească*, București, Anul II, nr. 2-3, februarie-martie, 1937, p.62

³ Romulus Oșianu, „Contribuții la studiul așezărilor și arhitecturii populare din Țara Zărandului”, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Cluj, 1973, p.204

⁴ Valer Butură, *op.cit.*, p.52

⁵ Romulus Oșianu, *op.cit.*, p. 204

Jocuri populare din Țela

Localitățile așezate pe malul stâng al Văii Mureșului, de la Căprioara și până la Lipova sunt sub influența folclorului coregrafic din zona de Câmpie a Banatului. Această arie este insuficient cercetată de către cei în măsură să se ocupe cu înregistrarea și tezurizarea folclorului muzical-coregrafic sau a unor datini și obiceiuri tradiționale.

Caracteristicile structurale și tipologice ale jocurilor din această arie folclorică se transmit spre localitățile de pe malul drept al Mureșului de la Petriș-Săvârșin și până la Sâmbăteni-Cicir. Astfel, în timp, în localitățile: Vărădia, Bârzava, Radna, Cladova, Sâmbăteni au apărut jocuri nesincopate, prezente în zonele bănățene. Dintre acestea putem aminti: *Ardeleana Nouă, Duba, Desca, Pe picior, Măzărimea, Șireghea și altele.*

În anul 1978, coregraful Florin Stepan a cules din Țela, satul său natal, câteva din cele mai reprezentative jocuri: *Ardeleana, Întoarsa, De doi, Șireghea, Măzărimea, Sfădita, Doica fira cu cercei, Mătura, Jocu lu' Ionu lu' Oanea și Sârba.*

VIII. Jocu lu' Ionu lu' Oanea

Jocul a fost cules de Florin Stepan în anul 1974 de la Terente Neaga 75 ani, muzicant la vioara din Țela

14. JOCU LU' IONU LU' OAEA

Culegere: Florin Stepan în anul 1974
Muzicant: Terente Neaga a lu' Verghilă 75 ani din Țela
Transcriere: Vasile Rus

Jocurile descrise sunt mixte și se jucau în șiruri paralele sau în roată. După ce jocul începea, localnicii spuneau: „S-or înșirat la joc o gramadă de tineri?”

La spartul jocului se făcea Sârba pe care o jucau numai feciorii.

Ardeleana este un joc mixt. Caracteristica principală a jocului constă în prinderea brațelor ridicate deasupra capului, adunate și lipite. Jocul cuprinde mai multe figuri specifice: Ardeleana rară, Ardeleana lungă, Sărita peste picior scurtă, Sărita peste picior lungă, Învărtita roată, Ardeleana pe sub mână, Ardeleana tropotită. Menționăm că, Ardeleana peste picior se joacă în șir dar și în roată.

Viorel Nistor

MONITORUL
cultural

Interviu cu domnul Iustin Cionca, președintele Consiliului Județean Arad

- Domnule președinte, ce ofertă culturală are Consiliul Județean în 2018?

- Cea mai bună ofertă culturală adaptată condițiilor financiare. Eu nu am fost și nu sunt de acord să tăiem banii de la evenimentele culturale din județ, pentru că oamenii merită să se bucure de zilele localităților, de spectacole, de festivaluri care animează viața localității lor. Au fost voci care au cerut ca din

banii de evenimente să finanțăm lucrări la drumuri. Nu evenimentele trebuie decimate, ci parlamentarii să se lupte să aducă bani mai mulți în Arad, pentru nevoile arădenilor. Parlamentarii s-au obișnuit să voteze

tăierea banilor arădenilor, va trebui să se obișnuiască să și aducă bani în Arad. Prin definiție, cultura trebuie să fie prezentă în fiecare dintre noi. Așa cum avem dreptul la educație, avem dreptul la cultură, iar Consiliul Județean este obligat să ofere acest drept. Arădenii, buni cunoscători ai actului cultural, vor avea și în acest an o ofertă bogată de evenimente.

- Pregătiți ceva special în acest an?

- În fiecare an Consiliul Județean a pregătit câteva noutăți în domeniul cultural. Cu atât mai mult, în 2018, Anul Centenar, oferta noastră culturală are o importantă serie de evenimente gândite special pentru a marca 100 de ani de la actul Marii Uniri. Obiectivul nostru este acela de a face cunoscut rolul Aradului în realizarea Marii Uniri, faptul că Aradul a reprezentat Capitala Politică a Marii Uniri.

- Faptul că această tematică, extrem de importantă, este principalul obiectiv, nu va afecta celelalte abordări culturale cu care arădenii s-au obișnuit?

- Vă asigur că acele manifestări culturale devenite tradiționale se vor regăsi în agenda culturală a județului Arad. Aș enumera aici Teatrul de Vară, Festivalul Filocalia, Festivalul Vinului, Caravana Datinilor și Tradițiilor de iarnă, Festivalul Cântecului și Jocului Popular, Târgul Meșterilor Populari, Parada Clătitelor, Parada Portului Popular. În toate aceste spectacole, parade sau festivaluri am căutat să oferim cultură, tradiție, divertisment pentru fiecare categorie socială, pentru fiecare arădean.

- În „Cetate” părerile sunt împărțite: unii spun că s-au alocat prea puțini bani pentru cultură, alții că prea mulți...

- Niciodată nu se poate spune că s-au alocat prea mulți bani pentru cultură. Fiecare dintre noi avem nevoie de un moment de destindere, de a viziona ceva plăcut. Firește, deoarece gusturile diferă, automat gama ofertei culturale trebuie să fie cât mai largă. Așa cum spuneam, pentru fiecare: și pentru cei din municipiu, dar și pentru cei din mediul rural, și pentru oamenii simpli, dar și pentru cei mai rafinați. Așa că spun clar: am alocat prea puțini bani pentru cultură.

- Probabil că-i puteți lămurii și pe cei care și-ar fi dorit mai multe manifestări culturale...

- Nu neapărat să-i lămuresc, ci măcar să le explic de ce, totuși, am alocat doar atâția bani în domeniul cultural. Am fost și sunt de acord că actul cultural nu poate lipsi din serviciile Consiliului Județean. Dar, tot așa, nu putem să neglijăm Sănătatea, sistemul social, transportul în comun, turismul, drumurile județene. În sarcina Consiliului Județean sunt foarte multe responsabilități, cu domenii diferite și trebuie să avem grijă de toate. Nu doresc să politizez acest subiect, nu caut niciun fel de scuze, dar trebuie să spun că avem un buget mic pentru toate cerințele, cu mult mai mic decât anul trecut, deși nici cel din 2017 nu m-a mulțumit. Cu dragă inimă aș fi alocat mai mulți bani la cultură, dar acestea sunt posibilitățile, avem aceste limite și trebuie să ne încadrăm în ele.

- În final, aveți un mesaj pentru arădeni?

- Da, aș dori ca fiecare arădean să fie mândru de Aradul său și să conștientizeze că ne aflăm într-un an de excepție, în care sărbătorim un secol de Românie reîntregită și unde Aradul a avut un rol determinant în înfăptuirea Marii Uniri. Aradul a fost Capitala Politică a Marii Uniri, locul unde s-a conceput Marea Unire. Îmi doresc ca oferta noastră, Calendarul Cultural al anului 2018 să inducă, prin tot ceea ce aducem în fața arădenilor, acest sentiment de mândrie, faptul că, acum 100 de ani, aici s-a scris istoria!

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

Piața George Enescu 1 310131 Arad, România
Tel: 0040-257-281847 Fax: 0040-257-280114
E-mail: office@museumarad.ro Web: www.museumarad.ro

Centenarul Marii Uniri

Complexul Muzeal Arad a participat anul trecut la concursul de proiecte culturale, din cadrul sesiunii de finanțare nerambursabilă 2018/I, organizat de Ministerul Culturii și Identității Naționale prin Administrația Fondului Cultural Național (AFCN). Ambele proiecte culturale depuse de muzeul arădean, cu tema Centenarul Marii Uniri (1918-2018), au fost declarate câștigătoare. Proiectele, care se desfășoară pe tot parcursul acestui an, se înscriu în aria tematică Patrimoniul cultural material: „Arad – Prima capitală a Marii Uniri. Valorificarea patrimoniului cultural mobil al Complexului Muzeal Arad”, respectiv Aria tematică Educație prin cultură: „Arad - 1918. Locuri unde s-a scris istoria”.

Proiectul are în vedere valorificarea inovativă, sub forma unei radiografii „multi-layer”, a patrimoniului cultural mobil deținut de Complexul Muzeal cu referire la perioada imediat premergătoare Marii Uniri (anul 1918) până la cea imediat următoare (mai 1919 – instalarea administrației românești la Arad). În acest sens, au fost investigate 27 de fonduri și colecții ale muzeului pentru stabilirea portofoliului de proiect. Au fost selectate toate piesele relevante pentru perioada ianuarie 1918 – mai 1919. Acestea acoperă o mare varietate de arii de activitate ale comunității arădene în perioada dată –

PATRIMONIUL CULTURAL MATERIAL

„Arad – Prima capitală a Marii Uniri. Valorificarea patrimoniului cultural mobil al Complexului Muzeal Arad”

de la politica majoră la viața cotidiană. Proiectul se înscrie în strategia de management a muzeului arădean, aplecată spre valorificarea și promovarea patrimoniului cultural mobil și diseminarea spre publicul larg. Activitățile cuprinse în cadrul proiectului cultural propus vizează o

paletă de instrumente prin care patrimoniul cultural mobil referitor la Aradul – Prima capitală a Marii Uniri să fie accesibil publicului local, județean și național de toate vârstele. O importanță aparte îi se acordă elevilor și tinerilor consumatori de cultură.

EDUCAȚIE PRIN CULTURĂ

„Arad - 1918. Locuri unde s-a scris istoria”

Proiectul se înscrie în eforturile de formare a generației tinere, de promovare a educației în domeniul dar și în spiritul culturii, prin familiarizarea acesteia cu istoria locală, mai precis cu un moment semnificativ pentru istoria orașului Arad și a locuitorilor săi, anul 1918, moment de răscruce, când la Arad s-a pregătit organizarea Marii Adunări Naționale de la 1 Decembrie 1918. Într-o manieră interactivă, ce integrează abordările non-formale și noile mijloace de comunicare, prezentul demers se subscrive inițiativelor de intervenție culturală, ce au ca scop schimbarea mentalităților, educarea și dezvoltarea publicului muzeal. Astfel, proiectul urmărește relaționarea publicului tânăr cu valorile culturale, naționale și locale, prin implementarea conceptului de „touching history”, „istoria care te atinge”, familiarizarea publicului tânăr cu patrimoniul cultural național, într-o manieră interdisciplinară, vie, valorificare educațională a patrimoniului cultural mobil, din cadrul colecțiilor deținute de Complexul Muzeal Arad, dar și patrimoniul construit al orașului Arad. Activitățile de pedagogie muzeală propuse școlilor partenere sunt următoarele: prelegeri ale istoricilor arădeni; personalități arădene care au construit România Mare; ateliere interactive cu tema „Tradiții românești”, „La mulți ani, România!”, tur ghidat al orașului Arad; școala de vară; expoziție și eveniment cultural la Casa Națională din Pârneava, respectiv la Palatul Cultural.

Pe parcursul derulării proiectelor, partenerii Complexului Muzeal Arad sunt:

Complexul Universitar de Studii Multiculturale și Patrimoniale/Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad, Organizația Noua Acropolă în România – filiala Arad, Școala Gimnazială Iosif Moldovan Arad și Liceul Special „Sfânta Maria” Arad.

Proiectele culturale sunt realizate cu finanțare nerambursabilă prin Administrația Fondului Cultural Național (instituție publică subordonată Ministerului Culturii și Identității Naționale) și cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Arad.

Valoarea totală a finanțării este de 82.227 lei.

Adelina Stoenescu
Complexul Muzeal Arad

Simfonii... electro-rock-folk

Luna aprilie se anunță destul de plină pentru pasionații de muzică, indiferent de gen.

Rock și folk

Programul clubului Flex pe luna aprilie oferă „degustări” de muzică bună pentru pasionații de metal și folk. Pe 6 aprilie, de la ora 21,00, vor urca pe scena clubului arădean cei de la Syn Ze Șase Try, o trupă timișoreană al cărei nume provine dintr-o rugăciune cioplită pe o piatră de mormânt descoperită undeva în Munții Apuseni.

Finalul lunii vine cu un concert special oferit de reputatul folkist Mircea Vintilă. Pe 20 aprilie, de la ora 21,00, acesta îi va încânta pe arădeni în Flex, alături de doi invitați speciali. Daniel Julean este cel care va deschide concertul, iar soprana Maria Nicoleta Brola îl va ajuta pe Vintilă să ofere publicului variante inedite ale melodiilor sale arhicunoscute.

DnB în Nerv

Bass Aliens ajung în Arad, în Clubul Nerv, de pe faleza Mușelului. Se anunță o seară extravagantă, excentrică și... extraterestră! DJ Syl (Festival&Hybrid Trap/Drum and Bass), FluX (Trap/Twerk/EDM), Dj Badman (DNB/Junge DNB), Vyrenth și Silver Sully (Psytrance/Fullon/Forest) le vor da energie celor prezenți pe 13 aprilie, de la ora 22,00, în Nerv.

Operă la Teatru

Compania „Opera Vox” vă invită la prima montare a operei „Nabucco” de Giuseppe Verdi în Arad. Spectacolul are loc la Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, în data de 13 aprilie 2018, de la ora 19,00 și va avea ca invitați în rolurile principale soliști ai Teatrului de Operă din Roma, Arenele din Verona și ai Teatrului Real din Madrid: soprana Stefania Spaggiari și baritonul Alfio Grasso, din Italia, alături de Orchestra, Corul și Ansamblul de Balet „Opera Vox”, coordonați de bagheta dirijorului Leonard Dumitriu, cu regia semnată Ligia Ghilea. Prețul unui bilet este de 20 – 30 – 40 – 50 lei, în funcție de locul dorit în sală. Biletele se găsesc la casieria teatrului.

Filarmonica – lună plină

Și Filarmonica de Stat Arad ne oferă un program plin în luna aprilie. Pe 4 aprilie, de la 19,00, la Sala Cercului Militar, concertul vocal simfonic „150 Gioachino Rossini” îi va aduce laolaltă pe dirijorii Cristian Sandu și Robert Daniel Rădoiaș și soliștii Diana Gheorghe, Liza Kadelnik, Lucian Corchiș și Samuel Barani. Pe 12 aprilie, de la aceeași oră, Filarmonica ne așteaptă cu un program oferit de Orchestra Simfonică dirijată de Dorin Frandeaș, alături de solistul maghiar Laszlo Nyari. O zi mai târziu, la Sinagoga Neologă, Filarmonica va susține de la ora 18,00 un concert cameral cu orgă.

Luna se încheie cu un concert simfonic al cărui invitat va fi solistul Csiky Boldizsar (19 aprilie, ora 19,00) și un concert vocal simfonic „Centenar Leonard Bernstein” (26 aprilie, ora 19,00).

Eugen Rogojan

MONITORUL
cultural

Isabella Madarasz, Zâna Smarald din cartea Luna

Prier cultural bibliotecar

Conform tradiției populare românești, lunii aprilie i se spune „Prier”, denumirea provinind probabil de la verbul „a prii” care în mentalul colectiv patriarhal se traduce prin: timp prielnic pentru semănături ori pentru lucrări în gospodărie.

Extrapolând, Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad „gospodărește” și ea momente culturale care sperăm să vă priiască.

Mai întâi, obișnuitele cenacluri literare, cel în limba română și cel în limba maghiară.

Liga Scriitorilor - filiala Arad se va reuni într-o nouă ședință literară marți, 19 aprilie 2018, la ora 16.00, în sala „Centenar” a Bibliotecii Județene. Ca de obicei, unii dintre colegii noștri vor citi din cele mai proaspete scrieri, apoi vom continua discuțiile și dezbaterile referitoare la pregătirea viitoarei noastre antologii bi-lingve pe care o vrem ieșită de sub tipar până la finele anului 2018.

Cenaclul „Toth Árpád” din această lună are ca temă de lucru literatura poetului maghiar interblic Dsida Jenő. După evocarea acestuia, membrii cenaclului și elevi de la Șc. Gimnazială din Adea vor recita din poeziile sale.

Biblioteca Județeană și reprezentanți ai Ligii Scriitorilor Arădeni vor realiza un moment de lectură publică în cadrul unei întâlniri metodice cu bibliotecarii școlilor din județul Arad. Întâlnirea va avea loc la Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu” din municipiu și va fi coordonată de prof. Maria Nadina Szakacs. Desigur, tema întâlnirii este legată de carte și de creația literară arădeană: „Scriitori arădeni contemporani”. Acțiunea se va întâmpla miercuri, 25 aprilie 2018, de la ora 10.00.

În fiecare zi de joi, deci și în luna aprilie, de la ora 15.00, la Secția Împrumut Carte Copii, o echipă de bibliotecari din care fac parte: Maria Truță, Mihaela Bлага, Irina Șandor, mămici cu copii, cititorii noștri, participă la lecturarea unei povești, la ateliere și jocuri regizate sub genericul: „Raise a reader”.

Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad a primit, de curând, o donație cu o mare încărcătură literară, documentară, dar și sentimentală pe care urmează să o administreze în luna aprilie și în cele care vin.

Muzicianul bihorean Florian Chelu i-a oferit bibliotecii noastre

arhiva „Alexandru T. Stamatiad”. Aceasta conține: manuscrise, traduceri, cronici literare din ziare și reviste („Românul”, „Semănătorul”, „Tribună”, „Literatorul”, „Convorbiri literare”, etc.) referitoare la cărțile scriitorului român („Din trâmbițe de aur”, „Femei ciudate”, „Mărgăritare negre”, „Pe drumul Damascului”, „Peisagii sentimentale”, etc.), caricaturi și portrete, ilustrații și cărți poștale, acte, documente

din viața poetului, dar și corespondența sa cu mari personalități românești: Ion Antonescu, Alexandru Macedonski, Eugen Lovinescu, Ion Minulescu, Octavian Goga, Vasile Goldiș, Victor Eftimiu, George Călinescu, Aron Cotruș, etc.

Alexandru T. Stamatiad a fost poet simbolist, prozator, publicist și traducător român ale cărui viață și creație s-au intersectat cu viața și cultura arădeană. Stamatiad înființează și conduce revista „Salonul literar” de la Arad (15 martie 1925-15 mai 1926).

Arhiva, inventariată și prelucrată de Florea Căndea și Lucia Bibarț, va intra în colecția bibliotecii arădene.

Lectură cu folos vă dorim!

Lucia Bibarț

Isabella Madarasz, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*

Două premiere în luna aprilie la Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad

În luna aprilie, iubitorii de teatru au ocazia de a viziona primele două premiere ale acestui an, programate în datele de 21 aprilie, respectiv 29 aprilie.

„Tatăl” de Florian Zeller este o farsă tragică care îi are în distribuție pe actorii: Ovidiu Ghiniță, Roxana Sabău, Cecilia Lucanu-Donat, Andrei Elek, Iulia Dinu și Oana Secară.

Spectacolul „Tatăl” poartă semnătura regizorului Radu Iacoban, iar scenografia este realizată de Tudor Prodan. Tânărul regizor Radu Iacoban se află la prima sa colaborare cu echipa teatrului arădean. Spectacolul va avea loc sâmbătă, 21 aprilie, la sala Studio, de la ora 19.00.

Sfârșitul lunii aprilie aduce în fața publicului arădean o altă premieră, un spectacol ce poate fi vizionat în data de 29 aprilie. Este vorba despre „Disputa” de Pierre de Marivaux, o coproducție Teatrul „Nottara” București – Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad, spectacol care se va juca în suită în cele două orașe, la București și la Arad. Premiera de la București este programată pentru data de 14 aprilie, pe scena Teatrului „Nottara”, iar premiera de la Arad are loc în data de 29 aprilie.

Spectacolul realizat după textul lui Pierre de Marivaux, cel mai important autor francez de comedii din secolul al XVIII-lea, îi are în distribuție pe actorii: Izabela Neamțu, Zoltan Lovas, Călin Stanciu, Anca Bejenaru, Diana Roman, Cecilia Lucanu-Donat, Alex Mărgineanu, Cristina Juncu și Răzvan Bănică. Regia spectacolului este semnată de Vlad Massaci, scenografia de Iuliana Vilsan, iar coregrafia de Florin Fieroiu.

Biletele pentru cele două reprezentații pot fi achiziționate de la agenția teatrală sau online, accesând platforma www.biletmaster.ro.

Programul lunii aprilie 2018

Duminică, 1 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Mare

„*Geniul crimei*” de George Walker

Regia: Antonella Cornici

Spectacol nerecomandat tinerilor sub 16 ani

Joi, 5 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Studio

„*Ai mei erau super!*” – scenariu colectiv bazat pe întâmplări reale ale actorilor trupei

Regia: Cristian Ban

**Sâmbătă, 14 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala „Horia Lovinescu”
a Teatrului Nottara București**

„*Disputa*” de Pierre de Marivaux – **PREMIERĂ**

Regia: Vlad Massaci, Scenografia: Iuliana Vilsan, Coregrafia: Florin Fieroiu

Coproducție: Teatrul „Nottara” București și Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad

Duminică, 15 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala „Horia Lovinescu” a Teatrului Nottara București

„*Disputa*” de Pierre de Marivaux

Regia: Vlad Massaci, Scenografia: Iuliana Vilsan, Coregrafia: Florin Fieroiu

Coproducție: Teatrul „Nottara” București și Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad

Duminică, 15 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Studio

„*Totul despre femei*” de Miro Gavran – Distribuția 2

Regia: Felix Crainicu

**Miercuri, 18 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala „Horia Lovinescu”
a Teatrului Nottara București**

„*Disputa*” de Pierre de Marivaux

Regia: Vlad Massaci, Scenografia: Iuliana Vilsan, Coregrafia: Florin Fieroiu

Coproducție: Teatrul Nottara București și Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad

Sâmbătă, 21 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Studio

„*Tatăl*” de Florian Zeller – **PREMIERĂ**

Regia: Radu Iacoban, Traducerea: Radu Iacoban, Scenografia: Tudor Prodan

Duminică, 22 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Mare

„*Don Juan se întoarce de la război*” de Ödön von Horváth

Regia: Horia Suru

Spectacol nerecomandat tinerilor sub 14 ani

Joi, 26 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Studio

„*Totul despre femei*” de Miro Gavran – Distribuția 1

Regia: Felix Crainicu

Duminică, 29 aprilie 2018, ora 19.00 – Sala Mare

„*Disputa*” de Pierre de Marivaux – **PREMIERĂ**

Regia: Vlad Massaci, Scenografia: Iuliana Vilsan, Coregrafia: Florin Fieroiu

Coproducție: Teatrul „Nottara” București și Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad

Programul lunii aprilie

Gioacchino Rossini 150

Filarmonica de Stat Arad

Primăria Municipiului Arad/Centrul Municipal de Cultură Arad

4 aprilie

Spectacol muzical Pianul Călător

Recital de pian Horia Mihail

Teatrul Clasic
„Ioan Slavici”
Arad/Filarmonica
de Stat Arad
Primăria Municipi-
ului Arad/Cen-
trul Municipal de
Cultură Arad
Centrul Muni-
cipal de Cultură
Arad
9 aprilie

Ziua internațională a rromilor

Clădirea Preparandiei, Piața Sârbească

Primăria Municipiului Arad/Centrul Municipal de Cultură Arad

9-10 aprilie

Expoziție de fotografie

Virgil Jireghie

Sala „Clio”

10 aprilie

Festival al Științelor Umaniste

ediția a IV-a

Cinema Arta, Cafeneaua Literară Joy's,

Librăria Corina, Clădirea Preparandiei

Primăria Municipiului Arad/Centrul Municipal de Cultură Arad

19-22 aprilie

Stagiunea lirică arădeană

Spectacol de operetă

Contesa Maritza

Opera Națională Ro-

mână din Timișoara,

Primăria Muni-
cipiului Arad/Cen-
trul Municipal de
Cultură Arad

Teatrul
Clasic „Ioan Slavici”

Arad / 20 aprilie

Expoziție de artă

plastică

Salonul de

primăvară

Sala „Clio”/Asociația

„Ion Andreescu”

20 aprilie

Expoziție de artă

plastică:

Silviu Oravitzan

Muzeul de Artă, sala „Ovidiu Maitec” /

Complexul Muzeal Arad / dr. Adriana Pantazi

24 aprilie

Proiecții de filme: cinema Arta - în fiecare vineri, de la ora 20.00

Retrospectiva filmului românesc - lunar //

Proiecții de filme: cinema Grădiște și Solidaritatea - lunar//

Primăria Municipiului Arad/Centrul Municipal de Cultură Arad/

CitiZenit

CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN ARAD

Evenimentele Centrului Cultural Județean Arad – luna aprilie

- ✿ *Olimpiada de limbi clasice, Arad, 3 aprilie -
CJA / CCJA / ISJ*
- ✿ *Hora Ineuană, Ineu, 9 aprilie -
Primăria Orașului Ineu / CJA / CCJA*
- ✿ *Festivalul Național de Folclor al Ansamblurilor
Folclorice Studențești din România, Arad, 12 aprilie -
CJA / CCJA / Ansamblul Cultural „Cununița”
Sântana / UVVG*
- ✿ *Întâlniri cu personalități CentenAR – Conferință
Dan Puric, Arad, 16 aprilie – „Jertfa Unirii” -
CJA / CCJA*
- ✿ *Concurs de canto și teorie „Nicolae Brânzeu”,
Arad, 20 aprilie -
Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi” / CJA / CCJA*
- ✿ *Festival Internațional de muzică de cameră,
ediția a VIII-a, Arad, 26 aprilie -
Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi” / CJA / CCJA*
- ✿ *Târgul Educației, Arad, 26 – 27 aprilie -
CJA / CCJA / ISJ*
- ✿ *Aniversarea a 200 de ani de la înființarea
localității Dorobanți, 28 – 29 aprilie -
CJA / CCJA / Asociația Pro – Ki - Dor*
- ✿ *„Sebiș Enduro Challnege”, Sebiș și Dieci,
28 – 29 aprilie - Asociația Club Sportiv
„Lion Racing Team” / CJA / CCJA*